

SALANTŲ REGIONINIO PARKO PRODUKTO ŽENKLO SUTEIKIMO PREKĖMS IR GAMINTOJAMS KRITERIJAI

Įvadas

Salantų regioninis parkas yra unikalus savo natūraliu kraštovaizdžiu, propaguojantis ir vertinantis šio krašto etines kultūros vertybes, vystantis tradicinę ekologiškai švarią ūkinę veiklą, sudarantis sąlygas organizuotam poilsiui, pažintiniam turizmui Lietuvoje. Salantų regioniniame parke saugoma tai, ką vertingiausio turi šis kraštas.

Salantų regioninio parko gamtos ir kultūros vertybės:

Gamtos išteklių – gyvosios ar negyvosios gamtos elementai (augalija, gyvūnija, įskaitant ir buveines, vanduo, žemė (jos paviršius ir gelmės), kuriuos žmogus naudoja arba gali naudoti savo reikmėms. Išskirtinės Salantų regioninio parko vertybės yra prieš 26 tūkstančius metų slinkusio paskutinio ledyno suformuoti iki šiol ūkinės veiklos nepalieti Šauklių, Kulalių, Erlėnų, Igarų riedulynai.

Vandenys. Salantų regioninio parko hidrografinį tinklą sudaro Minijos, Salanto, Blendžiaivos, Mišupės, Kūlupio, Pestupio, Eiškūno, Bartuvos, Alanto upės bei gausybė bevardžių upelių. Didžiausią parko dalį užima Minijos baseinas ir tik šiaurinė parko teritorija priklauso Bartuvos upės baseinui. Į parko teritoriją patenkantis Minijos slėnis gausiai išraižytas šaltinių, raguvų bei atodangų, o pati upė labai vingiuota, slenkstėta, joje daug duburių, kaskadų bei rėvų. Minijos upės slėnis - paukščių (griežlių ir tulžių) apsaugai svarbi teritorija. Parko plotas – 13 265 ha.

Augalija ir gyvūnija. Salantų regioninio parko teritorijoje užfiksuotos 26 Lietuvos raudonosios knygos augalų rūšys. Šiaurinėje parko dalyje aptinkama net 10 rūšių orchidinių augalų, natūraliose salpinėse Minijos slėnio pievose auga įvairios retos, saugomos augalų rūšys. Riedulių įvairumu, gausa bei unikaliu tundrą primenančiu kraštovaizdžiu parko teritorijoje išsiskiria Šauklių riedulynas. Tai natūrali vietovė, kur auga įvairiausių formų, vešlūs, siekiantys net 6 metrų aukštį kadagiai. Parko teritorijoje užregistruotos 27 į Lietuvos Raudonąją knygą įrašytos paukščių rūšys. Upių šlaitai, sausapievis, riedulynai turtingi vabzdžių gausa bei įvairove. Šaltiniuose, srauniose parko upėse veisiasi lašišinės žuvis, gyvena ūdros.

Kultūros vertybės. Salantų regioninį parką reprezentuoja per 210 kultūros paveldo objektų. Architektūros paveldui priklauso Mosėdžio vandens malūnas, Kūlupėnų geležinkelio tiltas, Šalyno ir Tintelių palivarkų sodybos, Mosėdžio, Salantų, Kalnalio, Kartenos bažnyčios, Kartenos Lurdo grotos. Išskirtini parko teritorijoje veikiančios muziejai: vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės muziejus, Orvydų sodyba - muziejus bei Respublikinis Vaclovo Into akmenų muziejus.

Etnografiniai kaimai ir gyvenvietės, archeologijos paveldas. Salantai garsėja kaip urbanistinis draustinis, saugantis miesto gatvių tinklo struktūrą, aikštės planą, erdvinę kompoziciją. Išlikęs įspūdingas Salantų dvaro parkas. Etninę architektūrą reprezentuoja senosios sodybos Jakštaičių, Erlėnų kaimuose. Smulkioji architektūra - kryžiai, koplytėlės, koplytstulpiai, stogastulpiai yra neatsiejama šio regiono kraštovaizdžio dalis. Parke unikalus archeologijos paveldas - Gaidžio kalnas, Imbarės, Gintarų, Kartenos, Mosėdžio piliakalniai.

Lankytojas, kuris naudojasi saugomoje teritorijoje teikiamomis paslaugomis, yra laukiamas ekonominis veiksnys, tad labai svarbu, kad čia jis/ji turėtų galimybę įsigyti išskirtinių, ne masinės gamybos, produktų, kurie turėtų ir regiono etnografinių bruožų.

Salantų regioninio parko produkto ženklo kriterijai yra parinkti taip, kad gaminant produktus būtų ne tik laikomasi Salantų regioninio parko apsaugos reglamentų, bet ir būtų sudarytos sąlygos plėtoti šią saugomą teritoriją.

Salantų regioninio parko produkto ženklą suteiks nepriklausomą nuo paslaugų tiekėjų Salantų regioninio parko direktoriaus įsakymu sudaryta ženklo suteikimo Komisija (toliau - Komisija), kuri vertins paslaugų tiekėjus ir produktus, atsižvelgiant į kriterijus, parengtus remiantis šiais vertybiniais principais:

- veikla neprieštarauja Salantų regioninio parko tikslams;
- autentiškumas, išskirtinumas;
- atsižvelgimas į šio regiono kultūros paveldą, tradicijas;
- gamybos procesai nekenksmingi gyvajai gamtai ir biologinės įvairovės vertybėms, palankūs žmogaus sveikatai;
- prisidės prie vietos bendruomenės raidos ir jos veiklos palaikymo.

Ženklo naudotojui suteikiama teisė naudoti ženklą rinkodaros tikslais ir jį naudoti išorinėje reklamoje. Ženklo naudojimo teisėtumą užtikrina Salantų regioninio parko direktorijos išduotas pažymėjimas, kuriame nurodoma, kokioms prekėms yra suteiktas ženklas ir galiojimo terminas.

Ženklo suteikimo kriterijai

Ženklas suteikiamas fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie yra deklaravę savo gyvenamąją, veiklos vietą ar teikia paslaugas, pardavinėja produktus Salantų regioniniame parke.

Ženklo suteikimo kriterijai yra skirstomi į privalomus ir siekiamus:

Privalomus kriterijus turi atitikti gamintojas arba prekė paraiškos vertinimo metu, prieš pasirašant Salantų regioninio parko produkto ženklo naudojimo sutartį. Tik atitikus privalomus kriterijus, bus suteikiama teisė naudoti Salantų regioninio parko produkto ženklą 3 metų laikotarpiu. Šiam terminui pasibaigus, ženklo turėtojas turės iš naujo įrodyti atitikimą privalomiems kriterijams.

Siekiami kriterijai apima sąlygas, kurios neturi būti įvykdytos sutarties pasirašymo metu, tačiau yra pageidaujama, kad jų būtų siekiama, pratęsiant, atnaujinant Salantų regioninio parko produkto ženklo naudojimo sutartį.

Privalomi kriterijai

Žemės ūkio produktų gamintojais turi būti ūkininkai, žemės ūkio bendrovės, kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), asociacijos ar kiti žemės ūkio veiklos subjektai, atitinkantys šiuos keliamus reikalavimus:

- pasirašydamas ženklo suteikimo sutartį, žemės ūkio produktų gamintojas deklaruoja pritarimą Salantų regioninio parko tikslams ir įsipareigoja vykdyti veiklą, kuri būtų palanki biologinei įvairovei ir tradiciniam saugomam kraštovaizdžiui;
- turi turėti nuosavybės teisę arba nuomojamą valdą, kuri įregistruota Salantų regioninio parko teritorijoje ar besiribojančiose seniūnijose.
- privalo laikytis ženklo suteikimo sutartyje nurodytų įsipareigojimų ne mažiau kaip tris kalendorinius metus;
- žemės ūkio naudmenos ir pasėliai turi būti tvarkomi laikantis specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų bei Salantų regioninio parko tvarkymo plano reikalavimų;
- deklaruoti, kad ne mažiau kaip 2 metus iki paraiškos pateikimo termino neturi administracinių nuobaudų dėl aplinkos apsaugos, elgesio su gyvūnais, augalų saugos normų nesilaikymo.

Miško, pievų, pelkių, gėlųjų vandenų (gėrybės kurios nėra specialiai auginamos) produktų gamintojas, turi atitikti šiuos keliamus reikalavimus:

- pasirašydamas ženklo suteikimo sutartį, produktų gamintojas deklaruoja pritarimą Salantų regioninio parko tikslams ir įsipareigoja vykdyti veiklą, kuri būtų palanki biologinei įvairovei ir tradiciniam saugomam kraštovaizdžiui;
- turi būti vietos gyventojas, ar vietos įmonė, t.y. deklaruotą savo gyvenamąją vietą, ar veiklą vykdančys Salantų regioninio parko ir besiribojančių seniūnijų teritorijose;
- gamtos vertybės turi būti surinktos, sumedžiotos, sugautos nepažeidžiant Laukinės gyvūnijos, Laukinės augmenijos įstatymų, Laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarkos, Miško lankymo taisyklių, Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų ir kitų susijusių teisės aktų;
- nerinkti gėrybių pakelėse, netoli miestų, gamyklų, degalinių, trąšų ar cheminių medžiagų sandėlių, elektrinių, geležinkelių, sąvartynų, fermų;
- deklaruoti, kad ne mažiau kaip 2 metus iki paraiškos pateikimo termino neturi administracinių nuobaudų dėl Laukinės gyvūnijos įstatymo, Laukinės augmenijos įstatymo, Miško lankymo taisyklių, Saugomų teritorijų įstatymo, Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, Salantų regioninio parko lankymo taisyklių, higienos normų ir kitų susijusių teisės aktų pažeidimų.

Amatininkai, užsiimantys tradiciniais verslais saugomose teritorijoje, turi atitikti šiuos keliamus reikalavimus:

- pasirašydamas ženklo suteikimo sutartį, amatininkas deklaruoja pritarimą Salantų regioninio parko tikslams ir įsipareigoja vykdyti veiklą, kuri būtų palanki jų įgyvendinimui;
- turi turėti tradicinių amatų meistro sertifikatą arba gaminami produktai turi turėti tautinio paveldo produkto sertifikatą, išduotą remiantis Tautinio paveldo produkto, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo taisyklėmis (Žin., 2008, Nr. 66-2508)
- tradicinis verslas turi būti paveldėtas iš praeities ir pripažintas per istorinį Lietuvos etnografinio regiono raidos laikotarpį arba perduodamas iš kartos į kartą;
- gaminamas naudojant rankų darbą, senąsias gamybos technologijas – įrankius, padargus, įrenginius, tradicines žaliavas, arba pagaminti naujomis technologijomis, tačiau atitinkančiomis senąsias ir išsaugant unikalias tradicines gaminių savybes ir sudėtį;
- deklaruoti, kad ne mažiau kaip 2 metus iki paraiškos pateikimo termino, neturi administracinių nuobaudų dėl aplinkos apsaugos, sąžiningos prekybos normų nesilaikymo.

Ženklas suteikiamas nemokamai 3 metų laikotarpiui. Po to, jeigu ženklą suteikiančios institucijos bus nuspręsta kitaip, gali būti nustatytas ženklo valdymo mokestis.

Kitiems produktams, nepatenkantiems į išvardintų kategorijų sąrašus, gali būti suteiktas Salantų regioninio parko produkto ženklas, jeigu Komisija pripažįsta, kad tokia produkcija turi akivaizdžią naudą Salantų regioninio parko tikslams įgyvendinti, tačiau tokiu atveju turi būti nustatyti kriterijai, kuriais remiantis galėtų būti priimtas ženklo suteikimo sprendimas.

Siekiami kriterijai

Ženklo naudotojas pasirengia planą, kaip bus įgyvendinami siekiami kriterijai. Kas 3 metai atnaujinant saugomų teritorijų ženklo naudojimo sutartį, ženklo naudotojas turi būti įgyvendinęs ne mažiau kaip 2 kriterijus iš siekiamų kriterijų sąrašo:

- dalis parduodamų gaminių yra tautinio paveldo produktai;
- aplinkai palankaus verslo kriterijai:

- Gamintojas turi pasirengęs ir pasitvirtinęs aplinkosauginės vadybos taisykles¹ ir jų laikosi;
- Patalpų šildymui naudoja (ne mažiau kaip 10 proc.) atsinaujinančius energijos šaltinius.
- aktyviai dalyvauja Salantų regioninio parko vietos bendruomenių veikloje, taip pat profesinių tinklų, kurių tikslas platesnis, išsamesnis Salantų regioninio parko vertybių viešinimas, veiklose;
- samdomi darbuotojai yra supažindinti su aplinkosaugos tikslais Salantų regioniniame parke ir atsakingo elgesio principais;
- taiko žaliųjų pirkimų kriterijus, įsigyjant prekes, medžiagas (ne mažiau nei 30 proc. nuo visų vykdomų pirkimų);
- žemės ūkio produkcijos perdirbėjas ne mažiau nei 30 proc. produktų, medžiagų įsigyja iš vietos² gamintojų;
- dalyvauja bendroje su Salantų regioninio parko direkcija veikloje, aktyviai dalyvauja planuojant direkcijos strategines kryptis, veiklas;
- prisideda prie vietos bendruomenės raidos;
- ne mažiau kaip 50 proc. samdomų darbuotojų yra vietos gyventojai³;
- verslas registruotas savivaldybėje, kurioje vykdoma veikla;
- nešališko, nediskriminacinio, teisingo darbuotojų samdymo principo įgyvendinimas;
- rūpinasi darbuotojų socialiniu saugumu, nepalaiko korupcinių veikų.

Įgyvendinimo kontrolė

Ženklo naudojimo teisėtumo ir kriterijų laikymosi kontrolę vykdo Komisija. Gamintojas gauna teisę naudoti Salantų regioninio parko produkto ženklą 3 metų laikotarpiui. Kiekvienam naujam laikotarpiui gamintojas pateikia atnaujintą paraišką ženklui gauti, kurią, kaip ir atitikimą ženklo suteikimo kriterijams, tikrina Komisija.

Kai, patikrinus ženklo naudotojo veiklą, yra randama neatitikimų kriterijams, kurie buvo ženklo suteikimo metu, ženklo naudotojas yra prašomas per 1 mėnesį ištaisyti pažeidimus ir apie tai informuoti įgaliotą instituciją. Jei nurodyti pažeidimai nėra ištaisomi, teisė naudoti ženklą yra atimama ir paslaugos teikėjas turi iš naujo teikti paraišką ženklui gauti.

Už neteisėtą Salantų regioninio parko produkto ženklo naudojimą yra numatoma administracinė atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisių pažeidimų kodeksą.

Ženklo suteikimas įforminamas Salantų regioninio parko direkcijos ir gamintojo sutartimi.

¹ Šios taisyklės turi apimti užduotis organizacijos personalui atsakingai elgtis organizacijoje, t.y. patikrinti, ar išjungti nenaudojami elektros prietaisai, ar sandarūs vandens čiaupai, nespausdinti bereikalingos korespondencijos, spausdinti ant abiejų popieriaus lapo pusių, rūšiuoti atliekas.

² Vietos gamintojas – veiklą vykdančią Salantų regioninio parko ribose.

³ Deklaravę savo gyvenamąją vietą ar veiklą vykdančią Salantų regioninio parko ribose.